

позичальника, що обумовлює вибір банком спеціальних критеріїв, котрі допомагають визначити ступінь надійності потенціального позичальника з точки зору виконання ним своїх зобов'язань, тобто його кредитоспроможність. Отже, високий рівень кредитоспроможності потенційного позичальника є визначальним фактором для прийняття рішення банком про надання кредиту.

Література:

1. Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями // Постанова Правління Національного банку України від 25.01.2012 р. № 23.

2. Галасюк В.В., Галасюк В.В. Оцінка кредитоспроможності позичальників: що оцінюємо? // Вісник НБУ.-2011.-№5.- С.54-56.

3. Камінський А. С. Експертна модель кредитного скорингу позичальника банку / А. С. Камінський // Банківська справа. – 2006. - № 1. – С.75 - 81.

4. Чайковський Я. Напрями удосконалення методики аналізу кредитоспроможності боржника – юридичної особи [Текст]/ Я.Чайковський // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. – 2014. – Випуск 14-15. – С.78 – 85

Вікторія ТОЛОШНЯК

студентка факультету фінансів

Тернопільський національний економічний університет

Науковий керівник:

к.е.н., доцент кафедри банківської справи Сороківська З.К.

УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ТА ПАСИВАМИ БАНКУ: СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ

У міжнародній та вітчизняній практиці управління активами і пасивами є одним із фундаментальних понять фінансового менеджменту банку. Науковці одностайні щодо необхідності управління активами і пасивами в банку, хоча єдиної думки щодо визначення цього поняття в економічній літературі не склалося. Так, Джон Ф. Маршалл і Віпул К. Бансал дають наступне визначення: «Управління активами і пасивами являє собою спробу мінімізувати схильність цінового ризику за рахунок витримування певних пропорцій між активами і пасивами для досягнення цілей фірми (наприклад, досягнення встановленого рівня доходів) з одночасною мінімізацією ризику банку. Суть такого виду управління ризиками полягає саме у знаходженні правильних співвідношень між балансовими активами та пасивами» [1, с. 189]. Поєднання слів, яке використовують автори «спроба мінімізувати схильність цінового ризику» свідчить про невирішеність проблеми.

Найбільш повно зазначені методи управління активами і пасивами можуть бути використані при управлінні процентним ризиком. Дж. Сінкі певним чином заповнює прогалину та визначає процес управління активами і пасивами комерційного банку як скоординоване управління банківським балансом, яке приймає до уваги альтернативні сценарії процентної ставки і ліквідності [2, с. 392]. Тобто, Дж. Сінкі під управлінням активами і пасивами розуміє, в основному, методи управління чистою процентною маржею та гепом.

Узагальнення вище зазначених точок зору, стосовно процесу управління активами і пасивами, дає змогу стверджувати, що наведені визначення більш повно відображають інструментарій управління активами та пасивами, але при цьому не відображають мету такого управління, а питання мінімізації ризиків зведені до ліквідності.

Більш точно та повно, на нашу думку, сутність процесу управління активами і пасивами банку у вітчизняній практиці визначає Л. О. Примостка, яка під сутністю управління активами і пасивами розуміє скоординоване управління фінансами банку, в процесі якого через узгодження управлінських рішень та досягнення певних пропорцій між активними і пасивними операціями досягається кілька цілей, таких як підвищення прибутку, зниження ризиків, аналіз і контроль за ліквідністю, управління спредом [3, с. 249].

Зауважимо, що однозначне вирішення даного питання досить проблематичне, оскільки всі процеси управління фінансами банку тісно взаємопов'язані і більшість методів спрямовано на одночасне досягнення декількох цілей, а тому і розглядаються з різних позицій в залежності від мети.

Втім, наведені вище погляди не містять принципових суперечностей. Аналіз розглянутих дефініцій управління активами і пасивами, що відображені в працях зарубіжних та вітчизняних науковців, а також зроблені нами уточнення та пояснення дали змогу узагальнити сутність управління активами і пасивами банківської установи та розглядати його як цілеспрямований процес постійного регулювання структури та динаміки активів і пасивів банку, спрямований на забезпечення економічної ефективності банку з позицій оптимізації ризику та забезпечення достатнього рівня ліквідності.

Треба зазначити, що таке визначення сутності управління активами і пасивами банку не тільки не суперечить існуючим підходам, а й розширює їх в частині цілей банку, щодо забезпечення ефективності діяльності банку зі одночасним забезпеченням ліквідності при умові оптимізації ризиків. Тобто, таке визначення окреслює межі дії управління активами і пасивами в фінансовому менеджменті банку.

В процесі управління активами і пасивами перед менеджментом банку ставляться конкретні цілі. При цьому визначаються довгострокові завдання, шляхи розвитку банку, а також комплекс заходів щодо їх реалізації. Цілі визначають вихідні підходи до розвитку банку. Банк має орієнтуватись на таку діяльність, яка приносить йому прибуток. Величина прибутку залежить від обсягу і структури активів і пасивів, обсягу прибутків і витрат, ефективності діяльності.

Таким чином, ключовими моментами, які вимагають прийняття рішень у процесі управління активами і пасивами є ліквідність, чутливість процентних ставок та ціноутворення для максимізації прибутку. Всі ці аспекти взаємопов'язані. Для досягнення банком встановлених цілей управління активами і пасивами його керівництво повинно, по можливості, максимально контролювати обсяг, структуру, доходи чи витрати як активів, так і пасивів. Контроль керівництва банку за активами має бути скоординований з контролем за пасивами таким чином, щоб процес управління активами і пасивами характеризувався внутрішньою єдністю.

Політика банку має розроблятися так, щоб максимізувати дохід і мінімізувати витрати як за активами, так і за пасивами. Досягнення зазначених цілей в процесі управління активами і пасивами сприятиме забезпеченню фінансової стійкості банку. Як зазначає Г. Т. Карчева «Виходячи з концепції банку, що динамічно розвивається, забезпечити фінансову стійкість банку і його сталий розвиток можливо у разі ефективного управління банківськими ризиками та гнучкого управління активами і пасивами...» [4, с. 249].

Отже, можна стверджувати, що однією із складових забезпечення фінансової стійкості банку в сучасних умовах банківської кризи є ефективне управління активами і пасивами. Слід зауважити, що в економічній літературі немає єдиного підходу до визначення поняття фінансової стійкості комерційного банку. Нерідко його ототожнюють з такими економічними поняттями, як надійність, платоспроможність, ліквідність.

На нашу думку, узагальнюючим визначенням фінансової стійкості банку є її трактування, як якісної характеристики його фінансового стану, котрий відзначається достатністю, збалансованістю та оптимальним співвідношенням фінансових ресурсів і активів за умов підтримання на достатньому рівні ліквідності й платоспроможності, зростання прибутку та мінімізації ризиків, і котрий здатний витримати непередбачені втрати і зберегти стан ефективного функціонування [5, с.37].

У зв'язку з цим констатуємо, що основними результуючими характеристиками, які впливають на фінансову стійкість кожного комерційного банку є: ліквідність і платоспроможність; зростання прибутку; мінімізація ризиків. Як вже було зазначено, саме ці аспекти є цілями управління активами і пасивами банку. Тобто, в процесі ефективного управління активами і пасивами банку забезпечується його фінансова стійкість через вплив на ліквідність та ризики.

Висновки. Рівень ефективності управління активами і пасивами повинен розглядається як один із найважливіших чинників підвищення стабільності, надійності, ліквідності та прибутковості діяльності банківських установ. В умовах жорсткої конкуренції, що супроводжує розвиток ринкової економіки, необхідно постійно удосконалювати системи та форми управління активами і пасивами. Лише такий підхід до управління в комплексі забезпечує фінансову стійкість банку та стабільне функціонування всієї банківської системи України.

Література:

1. Дребот Н.П. Стратегічне управління : навч. посіб. / Н.П. Дребот, Л.В. Мороз, Б.І. Пшик. – Львів : ЛБІ НБУ, 2009. – 150 с.
2. Кириленко В. Депозитна політика комерційного банку / В. Кириленко // Банківська справа. – 2005. – №2. – С. 28.
3. Кичко І.І. Захист депозитів населення / І.І. Кичко, Н.В. Шаркаді // Фінанси України. – 2006. – № 2.
4. Козьменко С.М. Стратегічний менеджмент банку : навч. посіб. / С.М. Козьменко, Ф.І. Шпиг, І.В. Волошко. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2003. – 374 с.
5. Рисін В.В. Залучення заощаджень населення фінансовими посередниками: монографія / В.В. Рисін. – Львів : ЛБІ НБУ, 2005. – 213 с.
6. Теорія і практика грошового обігу та банківської справи в умовах глобальної фінансової нестабільності: монографія/ О.В. Дзюблюк, В.В. Корнеєв, В.І. Міщенко та ін.; за ред. д.е.н., проф. О.В. Дзюблюка. – Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В., 2017. – 298 с.